

oriri contingit. Complacet in justa ordinatione, qua talem actum ordinat ad manifestationem justitiæ suæ. Ac denique placet illi, si quid utilitatis ex tali actu elicere potest ad alios honestos fines. De actu vero ipso, ut est emanatio a voluntate humana, simpliciter non complacet, nec absolute vult fieri, sed tantum sub illa imbibita conditione, si ipsa humana voluntas sese determinaverit; non vult enim illam impedire, sed potius cum illa concurrere.

CAPUT VI.

DEUM NON PRÆDETERMINARE PHYSICE HOMINUM VOLUNTATES AD ACTUS BONOS MORALES ORDINIS NATURALIS.

1. *Prior sententia affirmans proponitur.*—*Cumel., in 1 p., q. 19, art. 3, disp. unic., conclus. 3, q. 23, a. 3, dub. 2, c. 3.*—De actibus humanæ voluntatis moraliter bonis, et ad ordinem naturæ pertinentibus nihil oporteret in particulari dicere, nisi necessarium esset varias auctorum sententias, rationes et censuras expendere, ut veritas magis elucescat. Qui ergo docuerunt prædeterminare Deum voluntatem hominis efficaci prædeterminatione ad actus malos pro materiali, mirum non est quod de bonis idem dicant; id enim est necessario consequens, ut per se est evidens. Non desunt tamen Theologi, qui, cum de actibus malis temerarium ac impium censeant dicere, Deum ad illos prædeterminare dicto modo voluntatem nostram etiam quoad materiale, nihilominus doceant, Deum nos prædeterminare physice ad omnes actus moraliter bonos. Qui non loquuntur solum de præfinitione immanente, seu præordinativa Dei, de qua dicemus capite sequenti, sed de prædeterminatione transeunte in voluntatem nostram, et efficaciter ac physice applicante illam; imo omnes harum prædeterminationum et prædefinitionum defensores inter has duas nihil distinguunt, et hanc posteriorem ex illa priori sequi existimant. Hanc denique prædeterminationem auctor quidam, ad morales actus bonos et naturales ita existimat esse necessariam, ut sine illa neget voluntatem nostram illos efficere posse, vel saltem asserat infallibile esse illos non effecturam; idque tam certum esse dicit, ut contrarium, temerarium et errori proximum vocet, et in eos invehatur qui id docent, dicens decipere plebem, sibi que sapientes videri, quasi ex arro-

gantia sua novam doctrinam introducant. Idemque auctor oppositam sententiam dolendam, et viro Catholico indignam asserit. Hæc refero, non ut huic verborum acerbitati similibus verbis respondeam; id enim neque necessarium neque opportunum judico: primo quidem ac præcipue, ut ne indirecte quidem a Summi Pontificis voluntate nobis insinuata discrepare videar; tum etiam ut dicendi ac disputandi modestiam religiosi viris dignam pro viribus observem; tum denique, quia speramus fore ut ipsa veritas, quam sincere inquirimus, pro nobis respondeat. Refero igitur hujus auctoris sententiam, ne aliqui fortasse hujusmodi exaggerationibus et dicendi libertate terreantur; sed pacate conspiciant qua auctoritate talis sententia et censura confirmetur, quodve Scripturæ testimonium, quæ Conciliorum definitio, aut Sanctorum Patrum traditio, quæ Theologorum antiquorum auctoritas, aut denique quæ efficax ratio ex principiis fidei petita in ejus probationem afferatur. Quod si sententiam illam, his omnibus destitutam, contrariam vero illis fere principiis omnibus, ac locis Theologicis viderint non parum fundatam, intelligent sane auctorem hunc, affectu potius quam ratione ductum fuisse. Sed ad causam redeamus.

2. Ego sane nihil novi habeo, quo demonstrarem Deum non prædeterminare voluntates nostras ad hos actus morales bonos et naturales, quia in eis non est ulla specialis repugnantia, præter eam quam ostendimus esse in actibus liberis ex communi et generali ratione illorum. In quo video esse discrimen inter actus bonos et malos, quod in malis repugnat prædeterminatio divina, non solum quia liberi sunt, sed etiam quia mali sunt; bonis autem non repugnat quia boni sunt; hac enim ratione optime possunt in divinam voluntatem absolutam et efficacem cadere; repugnat tamen illis, quia liberi sunt, ut ostendi libro primo.

Contraria sententia probatur.

3. *Prædeterminatio ad actus bonos necessaria non est, eo quod boni sunt.*—Illud vero addendum et demonstrandum hoc loco est, vel contradictoria docere, aut in aliquo certo principio deficere, qui hanc prædeterminationem physicam existimant esse necessariam ad hos actus bonos, et negant eandem vel similem esse necessariam ad actus malos, prout actus reales sunt in tali specie reali constituti, quod in fine præcedentis capitis ex parte os-

tensum est, et nunc amplius declaratur. Quia vel necessitas hujus prædeterminationis physice in actibus bonis oritur ex generali subordinatione voluntatis creatæ ad primam causam, et generali influxu, seu concursu ejus, vel ex speciali ratione et bonitate talium actuum. Si hoc posterius dicatur, ruunt imprimis omnes rationes quibus hæc sententia fundatur; omnes enim sumuntur ex generali providentia, causalitate et influxu Dei, ut statim videbimus. Deinde sequitur ex prædicta sententia hanc prædeterminationem non requiri ad actus bonos, ut generalem concursum primæ causæ, sed ut speciale auxilium, sine quo fieri non possunt; incidunt ergo in opinionem Gregorii, quam aliis locis ipsimet damnant; scilicet, non posse fieri a nobis ullum actum moraliter bonum, sine speciali auxilio. Imo, plus multo asserunt quam Gregorius; ille enim solum requirit auxilium morale et excitans, ut statim dicam; hi vero requirunt auxilium physicum, efficacissimum et prædeterminans. Ad hæc nullam afferunt specialem rationem, ob quam hoc auxilium specialiter sit necessarium ad hos actus, eo quod boni sunt. Nam tota entitas talis actus, et tota bonitas ejus est proportionata virtuti activæ naturali voluntatis nostræ; ideo enim hi actus dicuntur esse ordinis naturalis, et proportionati naturæ; ideo etiam per eos acquiruntur habitus naturales, qui ad eos efficiendos in suo ordine sufficientiunt; in hoc denique differunt hi actus a supernaturalibus actibus, ut libro tertio dicemus; ergo ratione suæ speciei et bonitatis, non excedunt vim activam nostræ voluntatis, ut causæ proximæ et sufficientis in suo ordine; ergo ex hoc capite non requirunt speciale auxilium; reliqua autem omnia, excepta bonitate et specifica differentia, communia sunt his actibus cum actibus malis pro materiali; ergo vel ad hos etiam est illa prædeterminatio necessaria, vel non est ad illos.

4. *Neque ex generali influxu causæ primæ.*—Quod si alteram partem eligant, nimirum hoc auxilium esse necessarium ad bonos actus ex generali influxu causæ primæ, ergo vel necesse est, ut doceant generalem influxum causæ primæ non esse necessarium ad actus malos pro materiali, quod ipsimet erroris damnant contra Durandum, et merito; vel certe ut eandem prædeterminationem physicam ad actus malos requirant. Neque enim fingere possunt varietatem aliquam in modo influxus et concursus Dei, ut causa prima est

in ordine naturæ tantum, et ut physice concurrat cum libero arbitrio ad actus naturæ ordinis, ut ad quosdam dicatur necessaria simpliciter prævia applicatio et prædeterminatio efficax causæ primæ, et non in aliis; quia tam essentialiter et per se pendens est voluntas a Deo in actibus malis, sicut in bonis; et utrorumque habet Deus providentiam positivam; quia hæc tantum se extendit, quantum causalitas Dei. Unde ad utrosque concurrat non casu vel fortuito, sed ex certa scientia et providentia: ergo, si hæc omnia, et tota illa dependentia, et subordinatio, salvantur sine prævia illa applicatione in effectione actuum malorum, salvabitur etiam in effectione bonorum. Rursum voluntas prius natura quam se determinet ad actum malum, tam est indifferens ad illum, aut contrarium actum eliciendum, sicut est prius natura quam prædeterminetur ad actum bonum; ergo, si, non obstante illa indifferentia, non indiget tali prædeterminatione, ut se determinet ad actum malum, neque etiam ad actum bonum illa indigebit. Patet hæc ultima consequentia ex dictis, quia etiam ad actum bonum est indifferens perfecto modo, et cum sufficiente et proportionata virtute.

5. *Evasio, quæ excogitari poterat, rejicitur.*—Non video sane quid possint his rationibus respondere, nisi fortasse aliquam evasionem sic excogitent; nimirum, his rationibus optime probari, ex parte causæ secundæ, voluntatis videlicet humanæ, non esse necessariam simpliciter hanc prædeterminationem ad actus bonos; tamen ex parte Dei posse semper dari sine ullo inconvenienti: quia, ut ipsi putant, non pugnat cum libertate; et alioqui ex tali qualitate actuum non repugnat, ut nos fatemur, quia boni sunt; et ideo de facto voluit Deus hunc modum concursus tribuere, ut perfectiorem, et suæ perfectioni et bonitati magis convenientem, atque ita est hæc prædeterminatio necessaria ex ordinatione ac providentia divina, non ex absoluta necessitate ipsius causæ secundæ. Hæc evasio non est juxta sensum prædictorum auctorum, ut legenti facile patebit, et ex his quæ retuli, et rationibus eorum facile constabit; sed neque in se probabilis est. Primo quidem, quia id totum quod asserit, est gratis confictum, et sine ullo fundamento. Secundo, quia potius spectat ad perfectionem divinæ providentiæ, ut causas secundas suo modo connaturali agere sinat; ille autem modus prædeterminationis, et revera impedire videtur usum li-

bertatis, et, licet non impediret, est valde alienus ab indifferentia propria et connaturali potentia liberæ. Tertio, si modus ille providentiæ ad usum et executionem applicetur, invenitur in eo quædam repugnantia. Constituamus enim hominem actu considerantem de objecto, circa quod potest bonum et malum actum elicere; et ponamus Deum non decrevisse, illum prædeterminare ad bonum actum; de malo autem nihil præfinisse, ut ipsi etiam admittunt: interrogo an ille homo possit de facto, et juxta statutam Dei providentiam, determinare se ad bonum actum cum concursu Dei generali, necne? Si potest, falsum ergo est illam prædeterminationem esse de facto necessariam etiam ex providentia, seu extrinseca ordinatione Dei; si non potest, ergo vel negat illi Deus generalem concursum, qui illi sufficeret sine illa prædeterminatione, vel ipsa voluntas ex se est impotens ad illum actum. Utrumque autem absurdissimum est. Unde rursus interrogare possumus, an in eo casu, dum negat Deus prædeterminationem illam ad bonum, voluntas ex necessitate prodeat in actum malum, vel infallibiliter (quod in præsentis perinde esset), necne? Si primum dicatur, plane ponitur voluntas humana per se determinata ad malum, ut supra argumentabar; reddenda etiam est causa a qua proveniat hæc necessitas, vel infallibilis determinatio ad malum, deficiente prædeterminatione ad bonum; nulla enim revera reddi potest, nisi reducat in Deum prædeterminantem ad malum, vel in pravam naturam voluntatis, aut in aliam morbidam, vel monstruosam potius qualitatem, quæ illam præcipitem ferat ad malum, quæ omnia Manichæorum vel Lutheranorum deliramenta redolent. Si autem, Deo non prædeterminante ad bonum actum, voluntas adhuc potest non efficere actum malum, cum non cogatur manere suspensa, quandoquidem vim habet operandi non impeditam, poterit bene operari moraliter sine illa prædeterminatione; suppono enim non dari actum indifferentem in individuo; quamvis, etiamsi dari posset, de illo fieret idem argumentum, quod illum posset suspendere voluntas, vel bonum finem illi adhibere, quia ad hoc habet virtutem, et non impeditur. Et totus hic discursus est efficax contra illam sententiam, quacumque ratione ponat illam prædeterminationem, ut necessariam ad bonum actum et non ad malum.

6. *Quæ absurda sequantur ex eo, quod dica-*

tur prædeterminatio illa debita voluntati. — Præter hæc omnia, inquirere possumus ab assertoribus hujus sententiæ, an hujusmodi prædeterminatio physica ad bonum actum sit debita voluntati humanæ, quando ipsa est indifferens ad bonum vel malum actum efficiendum; an sit (inquam) debita vel ex connaturali debito naturæ suæ, vel ex communi lege providentiæ Dei. Si enim est debita, danda est semper, et miraculum erit non dari; atque ita fiet, ut homo non possit a bono actu præstando deficere, nisi prius Deus desit illi in aliquo concursu naturali debito ex generali lege providentiæ, quod absurdissimum dictum est. Imo sequitur miraculum esse in natura, quod voluntas humana peccet, quia miraculum est negari causæ secundæ concursum debitum ex generali providentia; hoc autem dicitur necessarium, ut voluntas humana deficiat. Si autem prædeterminatio non est debita, ut revera non est, sequitur imprimis, quod nuper dicebam, esse gratuitum donum et speciale auxilium, sine quo non potest homo bene moraliter operari. Sequitur deinde solum esse debitum humanæ naturæ concursum ad malum actum. Probo sequelam, quia aliquis concursus est illi debitus in ordine ad actiones sibi proportionatas, sicut est debitus reliquis agentibus naturalibus; sed ille concursus debitus non est ad actus bonos, quia ad illos non sufficit, nisi antecedat prædeterminatio physica; ergo solum relinquatur concursus ad actus malos, qui possit esse debitus, quod est etiam absurdissimum. Ex quo ulterius sequitur, non esse in naturali hominis potestate actum moraliter bonum operari, neque esse quod ad hoc homines exhortentur, sed quod exoretur Deus, ut illos ad bonos actus prædeterminet. Imo cum hæc ipsa oratio actus bonus sit, non erit in hominis potestate, nisi prius a Deo ad illam prædeterminetur. Denique argumentamur ex hac philosophandi ratione sequi, quod hæretici hoc tempore aiunt, voluntatem hominis ad peccandum tantum sufficere. Imo, plus sequitur quam illi asserunt; illi enim solum aiunt, post peccatum originale voluntatem hominis in hanc impotentiam incurrisse; ex horum vero sententia, sequitur illam impotentiam esse connaturalem voluntati in omni statu; quia in nullo potest operari bonum, nisi ex prædeterminatione divina, quæ supra naturæ debitum est: potest autem operari malum, et semper ac infallibiliter operatur illud cum communi et generali concursu.

7. Ex his ergo omnibus concludo nulla verisimili ratione affirmari posse, hanc prædeterminationem physice esse necessariam ad actus bonos naturales, si ad malos necessaria non est, et ex opposita sententia sequi multa contra magis receptam doctrinam. Unde ulterius absolute concludo, falsum esse asserere hanc physicam prædeterminationem esse necessariam ad omnes et singulos actus naturales bonos, quia ex ea assertione evidenter sequitur esse etiam necessariam ad actus malos; at hoc consequens est omnino falsum; ergo et illud est in eodem fere falsitatis gradu. Si quis autem recte consideret, toto hoc discursu solum a nobis ostensum est, hanc physicam prædeterminationem non esse necessariam, neque ex lege aliqua providentiæ divinæ. Et hoc nobis satis esset ad confutandam prædictam sententiam, et ad concludendum ulterius, regulariter et ex ordinaria lege providentiæ divinæ ad ordinem naturæ pertinentis, non dari hujusmodi prædeterminationem physicam, et sine illa plures actus bonos moraliter exerceri; quia Deus non dat ex communi lege concursum non debitum naturæ, et præsertim adeo extraordinarium, et alienum a connaturali modo operandi voluntatis. Sed ulterius colligimus illam prædeterminationem physicam esse quidem possibilem, si Deus velit necessitatem inferre voluntati, saltem per efficacem præmotionem voluntatis suæ; salvo tamen libero usu creatæ voluntatis non esse possibilem talem prædeterminationem, propter rationes primo libro factas; quibus nihil nunc addendum occurrit, præter ea quæ ad materiam de gratia spectant, et tertio libro attinguntur.

Adversariorum rationes pro sua tuenda sententia et oppositâ impugnanda, afferuntur ac diluuntur.

8. *Prima ratio.* — *Secunda.* — *Tertia.* — *Quarta.* — Sed videamus breviter quid moverit prædictos auctores, ut tanta asseveratione eam doctrinam doceant, et de contraria tam severe judicent. Primo, aiunt sententiam nostram esse contrariam Scripturis, afferuntque illa testimonia, in quibus dicitur Deus convertere, vel inclinare corda hominum ad bonos actus morales, ut cor Assueri in mansuetudinem, Esther 15; et illud Gen. 43: *Deus autem meus faciat eum placabilem*, et alia similia, quæ ex parte congerit Augustinus, de Grat. et liber. arb., c. 20 et 21, ubi

ipse hanc docet sententiam, quod Deus inclinat corda hominum, etiam ad hos actus bonos. Sicut Chrysostomus, hom. 1, de Elia ait, inclinasse Deum cor viduæ, ut pasceret Eliam. Confirmant hoc secundo, quia Scriptura dicit hominem peccare, hoc ipso quod Deus non prædeterminat illum ad bonum, seu (quod idem est) permittit illum male agere; Ps. 80: *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum; ibunt in adinventionibus suis*; Is. 57: *Percussit eum, et averti faciem meam, et abiit vagus in viis cordis sui*; Ecclesiastici 7: *Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere, quem ipse despecterit*. Ex his ergo testimoniis colligunt ex permissione peccati infallibiliter sequi peccatum; quod non potest alia ratione verum esse, nisi quia permissio includit negationem illius efficacis prædeterminationis physice, quæ ad bene operandum necessaria est. Tertio, adjungunt ea testimonia Scripturæ et Sanctorum Patrum, quæ sunt de divina providentia, quod ad cuncta se extendat, etiam ad minima, Mat. 10, Psalm. 138, Sapient. 8, 11, 14 et 15; ergo maxime et perfectissime attingit bonos actus humanos; non attingit autem perfecte ipsos, nisi voluntates ad illos applicet, et physice prædeterminet. Quarto, addunt rationes varias ex divina sapientia et providentia desumptas, et ex concursu et causalitate Dei; quæ sine dubio eodem modo procedunt de actibus malis, et partim in superiori libro, c. 11, 14 ac 15, solutæ sunt, partim capite sequenti solventur. Addunt denique contrariam doctrinam esse novam, et omnibus Theologis repugnantem. Quod si inquiras ab eis, quinam sint hi Theologi, nullum ex veteribus adducunt, præter loca D. Thomæ et Scoti, quæ in superiori libro a nobis tractata sunt; quæ, si quid efficerent, idem de actibus malis probarent, quod quam sit alienum, non solum a D. Thomæ scola, sed etiam Scoti, in præcedente parte hujus libri satis ostensum est. Ex modernis vero citari a quibusdam solent Conradus 1. 2, quæst. 9, art. 6, ad 3, q. 80, art. 1, ad 3; Sotus, 1, de Nat. et grat., c. 16, ubi de hac re nullum habent verbum.

Sententia nostra non nova, sed communis est et receptissima.

9. Sed, ut ab hoc puncto incipiam, sententia quam confirmavimus nova non est, sed apud veteres Theologos receptissima et communis. Primum enim a fortiori necesse est ut illam doceant omnes, qui etiam ad actus

supernaturales negant prædeterminare Deum voluntates nostras, quos esse plurimos ostendimus, lib. 3, cap. 12 et 13. Deinde omnes, quos supra lib. 1, cap. 15, retuli, qui negant ad generalem concursum primæ causæ esse necessariam hanc prædeterminationem ex efficaci et absoluta Dei voluntate profectam, idem necesse est in præsentē causa fateantur; maxime cum simul teneant ad omnia hæc singula bona non esse necessarium aliquod auxilium speciale. Unde etiam qui tollunt hanc præmotionem ab efficientia actuum malorum, idem necesse est doceant de his bonis, ut satis ostendimus. Solum posset quis existimare Gregorium et Capreolum, quos supra citavimus in 2, dist. 28, quæst. 1, ad 12, aliter in hoc sensisse de actibus bonis quam de malis; quod quidam moderni illis imponunt, sed sine causa; illi enim non loquuntur de hac physica præmotione vel applicatione, sed de morali applicatione voluntatis per auxilia excitantia, consilia, inspirationes, etc., ut ipsi satis diserte explicant, et ex sensu quæstionis, quam tractant, est clarum. Sunt enim hi auctores in illa singulari sententia, quod non possumus aliquod opus moraliter bonum facere sine speciali gratia Dei, et hanc sententiam prosequuntur in illa quæstione, et juxta eam constituunt discrimen prædictum inter actus bonos et malos; constat autem eos, per speciale auxilium, nunquam intellexisse hanc prædeterminationem physicam, sed gratiam aliquam excitantem, seu operantem et moraliter juvantem; et ad hoc adducunt verba Augustini. Dicunt tamen posse voluntatem pro libertate sua non operari cum illa Dei motione vel applicatione. De antiquioribus auctoribus, seu Sanctis Patribus, aut etiam de Conciliis, nihil hic dicere oportet, nam illi ne verbum ullum de quæstione hac attigerunt, sed simpliciter actiones has in nostra constitutas esse potestate dixerunt. Denique ostendimus, libr. 3, neque in actibus gratiæ meminisse talis prædeterminationis; qui ergo in his moralibus, et naturalibus eam ponerent?

10. *Ad Scripturæ testimonia in prima objectione allegata respondetur.* — Venio ad testimonia sacræ Scripturæ, quæ certe parum urgent. Ut enim superiori libro tetigimus, aliud est Deum ex speciali aliqua providentia sua movere vel inclinare voluntatem hominis ad hunc vel illum actum; aliud vero est physice prædeterminare ex vi generalis concursus primæ causæ. Rursus aliud est movere

voluntatem moraliter ex parte objecti per consilia, aut illustrationem mentis, aut excitando aliquos affectus imperfectos, quibus ad alium plene liberum voluntas inducatur; aliud vero est, ex parte potentiæ et immediate, ad actum ipsum physice et efficaciter voluntatem prædeterminare. In testimoniis ergo quæ in prima objectione citantur, sermo est de speciali quadam providentia Dei, qua interdum inducit hominem ad hunc vel illum actum; non vero ibi dicitur hoc genus motionis esse necessarium ad singulos actus; neque ibi est sermo de motione necessaria ex vi generalis influxus causæ primæ. Item est sermo de motione antecedente et vitali, per inspirationes, cogitationes, et similia; non de prædeterminatione mere ab extrinseco, in qua voluntas mere passive se habet, et quasi inanime quoddam movetur quoad determinationem ipsam. Denique est sermo de morali inclinatione, non de physica prædeterminatione, ad eum modum quo potest voluntatem alterius inclinare quisvis homo, et fortius ac certius id potest facere angelus; potentius autem, infallibilis ac intimus Deus; quia potest facultates intellectus et voluntatis in seipsis immediate movere et inclinare; et quia non solum eas comprehendit, sed etiam omnes actiones et determinationes earum, et quid in singulis occasionibus effecturæ sint, si in illis constituantur, agnoscit. Hunc autem esse sensum illorum verborum, ex ipso contextu et verbis est evidens; et ex ipsismet locis Augustini et Chrysostomi quæ ibi citantur; nam reddere placabilem principem Ægypti, non est illum cogere vel determinare, sed bonis cogitationibus et inspirationibus eum ad mansuetudinem provocare. Quomodo Genes. 31, legimus Deum reddidisse Laban placabilem Jacob, non prædeterminatione, sed admonitione; et 3 Regum 17, ait Dominus ad Eliam: *Præcepi ibi mulieri viduæ, ut pascat te.* Unde Chrysostomus, homilia citata: *Prævenerat* (inquit) *Deus, et ei* (id est, mulieri) *Prophetam per visionem ostenderit; hoc enim est quod Deus Prophetæ ait: Præcepi ibi viduæ ut te pascat. Ostenderit Deus mulieri figuram, formam, aetatem, et futuram petitionem Prophetæ; unde ipsa revelationis divinæ conscia, statim ac venit Prophetæ, etc.*

11. *Ad testimonia in secunda objectionē proposita solutio.* — Ad testimonia secundo loco inducta, respondetur primo in illis non esse sermonem de aliquo peccato in particulari, vel de illius permissione; sed de quadam de-

sertione Dei, qua dimittit hominem peccatorem et protervum, non quidem sine auxiliis communibus et generalibus gratiæ, et in rigore sufficientibus, sed sine specialibus et homini moraliter necessariis secundum suam dispositionem. Unde ex hac Dei desertione, infallibiliter sequitur hominem peccatorem, non quidem hoc vel illo peccato determinate, sed indefinite; sicut dicunt Theologi, hominem in peccato existentem longo tempore infallibiliter aliquando casurum, licet nullum certum peccatum assignari possit, quod sit infallibiliter commissurus. Sic ergo ex hac generali permissione et desertione divina infallibilis est ruina hominis; non potest autem certum peccatum designari, quod infallibiliter committet. In illis autem locis sermonem esse de hac desertione ex verbis ipsis satis constat, sunt enim indefinita et generalia: *Dimisi eos secundum desideria cordis eorum, ibunt in adinventionibus suis. Averti faciem meam, et abiit vagus. Nemo potest corrigere, quem ipse desperavit.* Hæc igitur infallibilis consecutio derelictionis divinæ et lapsus hominis non fundatur in prædeterminatione divina, sed in fragilitate ipsius hominis, quæ tanta est, totque habet impedimenta ad operandum bonum, totque occasiones et incitamenta ad mala, ut sine speciali protectione divina non possit a lapsu abstinere. Unde secundo dicitur permissionem divinam de aliquo peccato in particulari dupliciter considerari posse: uno modo, in ordine ad divinam voluntatem et causalitatem; et hoc modo, certum est, in sola permissione præcise sumpta non esse infallibile quod homo peccabit, quia Deus, permittendo, non inclinat vel determinat voluntatem; unde illa manet indifferens, et in illa ut sic non potest cognosci determinatus effectus. Secundo potest considerari permissio, ut conjuncta divinæ præscientiæ conditionatæ, qua præcivit Deus quid unaqueque causa operatura sit in omni occasione, si non impediatur, sed suæ libertati sinatur; et tunc proprie dicitur Deus permittere aliquem peccare, quando, prævidens illum lapsurum si eum sinat, nihilominus ipsum sinit et permittit; et ex tali permissione sic sumpta, infallibiliter sequitur hominem peccatorem, non quia prædeterminatio divina omnino necessaria sit ad actum bonum, sed quia scientia illa conditionata Dei est infallibilis, et, posita permissione, transit in absolutam.

Testimonia tertio loco adducta non sunt

ad rem; tum quia nunc non agimus de præfinitione divinæ voluntatis in seipsa, sed de prædeterminatione nostræ voluntatis ab ipsa, quæ sunt valde diversæ, ut sæpe dixi; tum quia capite sequenti, ostendam illam etiam præfinitionem non esse simpliciter necessariam ad perfectam providentiam. Nullus itaque Catholicorum negat Deum habere perfectam et exactam providentiam in particulari omnium actuum bonorum, imo et malorum; negant tamen omnes qui bene sentiunt, ad perfectam providentiam pertinere, physice prædeterminare voluntatem ad tales actus; sed potius repugnare hoc perfectæ providentiæ, ad quam spectat, ut causæ liberæ libere sinantur operari, quod illa prædeterminatione impediretur; sed de hac re plura capite sequenti.

CAPUT VII.

AN PRÆDEFINIAT DEUS OMNES ACTUS MORALES LIBEROS IN PARTICULARI, ET AN POSSIT ESSE PERFECTA PROVIDENTIA SINE HAC PRÆDETERMINATIONE.

1. *Qui negent posse Deum liberos bonos morales actus ad intra præfinire.* — *Fundamentum prædictæ sententiæ.* — Multi Theologi, ut in fine superioris libri tetigi, existimant esse eandem rationem de prædefinitione divinæ voluntatis intra ipsam, quam immanentem seu disponentem vocamus, et de prædeterminatione voluntatis nostræ transeunte, seu recepta in ipsa; et ideo, sicut negant Deum prædeterminare effective voluntates nostras ad actus bonos morales, ita negant illos in se prædefinire. Pro qua sententia citari solent Alex. Alensis, Bonaventura, Cajetanus, et alii. Sed revera illam non docuerunt in terminis, sed potissime locuti sunt de prædeterminatione et motione ad extra, ut patet ex locis quibus hanc sententiam tractant, quæ indicavi, et late eorum sententias attuli, libro primo, capite decimo quinto, et hoc libro, capite tertio. Quid vero de actibus supernaturalibus senserint, libro tertio dicemus. Solum ergo moderni quidam videntur in hanc partem magis propensi, quos eodem libro tertio referam, quia de supernaturalibus actibus maxime loquuntur. Fundantur autem in eo, quod hæc etiam præfinitio libertatem tolleret, vel quia etiam est suppositio antecedens, cui voluntas humana non potest resistere; vel quia, cum fiat per voluntatem Dei